

DUO

ONDERWIJSONDERZOEK & ADVIES

Monitor passend onderwijs Leerkrachten basisonderwijs

Auteurs:

drs. Liesbeth van der Woud

dr. Irene van Bokhoven

drs. Vincent van Grinsven

Utrecht, oktober 2018

Postbus 681

3500 AR Utrecht

Telefoon: 030 263 10 80

e-mail: info@duo-onderwijsonderzoek.nl

website: www.duo-onderwijsonderzoek.nl

INHOUDSOPGAVE

<i>Paragraaf</i>	<i>pagina</i>
1 Inleiding	2
2 Onderzoeksdoelstelling	3
3 Onderzoeksopzet.....	4
4 Resultaten	5
4.1 Houding tegenover passend onderwijs	5
4.2 Leerlingen met extra ondersteuning in de klas	11
4.3 Gevolgen van de invoering van passend onderwijs	13
4.4 Algemeen oordeel en vertrouwen in de toekomst	24
4.5 Ideeën om van passend onderwijs een succes te maken	25

1 Inleiding

Op 1 augustus 2014 is de Wet passend onderwijs ingevoerd op alle scholen in het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs (vmbo, havo en vwo), het speciaal onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. Passend onderwijs is de naam voor de nieuwe manier waarop onderwijs aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, wordt georganiseerd. Door passend onderwijs kunnen meer kinderen, eventueel met extra ondersteuning, in het reguliere onderwijs blijven.

Passend onderwijs gaat over alle leerlingen in het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs, het speciaal onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs **die extra ondersteuning nodig hebben**. Sinds 2015 voert DUO Onderwijsonderzoek & Advies jaarlijks een monitor uit naar de ervaringen in het onderwijsveld met passend onderwijs.

In juni 2015 hebben we een monitor uitgevoerd naar de ervaringen van leerkrachten en directeuren in het basis- en voortgezet onderwijs.

In juni 2016 hebben we eveneens een monitor verricht met als onderzoeksgroep leerkrachten in het basisonderwijs en docenten in het voortgezet onderwijs.

En ook in september 2017 hebben we een monitor verricht met als onderzoeksgroep leerkrachten in het basisonderwijs.

In september/oktober 2018 hebben we wederom een monitor naar de ervaringen met passend onderwijs verricht, nu onder **leerkrachten in het basisonderwijs**. In deze rapportage beschrijven we de resultaten van deze monitor en waar mogelijk en relevant blikken we terug door de resultaten te vergelijken met 2017, 2016 en 2015.

2 ONDERZOEKSDOELSTELLING

De doelstelling van de monitor passend onderwijs luidt:

Het verkrijgen van inzicht in de ervaringen van leerkrachten in het basisonderwijs met passend onderwijs.

We hebben de leerkrachten een aantal vragen voorgelegd over de volgende vier hoofdthema's:

1. Hoe staan leerkrachten tegenover passend onderwijs?
2. Wat zijn de gevolgen van de invoering van passend onderwijs: voor de leerlingen en voor de leerkrachten?
3. Hoe tevreden zijn leerkrachten over de uitvoering van passend onderwijs op hun school?
4. Welk oordeel hebben leerkrachten over verschillende voorgelegde ideeën om van passend onderwijs een succes te maken en welke ideeën hebben zij zelf nog?

3 ONDERZOEKSOPZET

Onderzoeksmethode

De monitor is online uitgevoerd in de periode van 20 september t/m 8 oktober 2018.

Het online veldwerk is als volgt verlopen:

- Voor het realiseren van de respons hebben we gebruik gemaakt van ons Online Panel Leerkrachten Basisonderwijs (een panel met leerkrachten die regelmatig voor ons en onze klanten onderwijsrelevante online vragenlijsten invullen) en van onze onderwijsdatabase die onder andere gegevens (namen en e-mailadressen) bevat van leerkrachten in het basisonderwijs.
- Leerkrachten hebben een e-mail van ons ontvangen met het verzoek de online vragenlijst in te vullen.
- We hebben na circa een week een herinneringsmail gestuurd naar de leerkrachten die de vragenlijst op dat moment nog niet hadden ingevuld.

De technische realisatie van het online veldwerk is door ons in eigen beheer uitgevoerd en gemanaged.

Responsverantwoording

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van de behaalde respons.

Onderzoeksgroep	Benaderd	Vragenlijst volledig ingevuld	Responspercentage
Leerkrachten basisonderwijs – groep 1 t/m 8 via Online Panel Leerkrachten Basisonderwijs	1.500	539	36%
Leerkrachten basisonderwijs – groep 1 t/m 8 via onze onderwijsdatabase	4.927	470	10%
Leerkrachten basisonderwijs – groep 1 t/m 8 TOTAAL	6.427	1.009	16%

De respons is representatief naar schoolgrootte, vakantieregio (Noord, Midden en Zuid) en denominatie (Openbaar, Rooms Katholiek, Protestants Christelijk en overig).

Leeswijzer

In deze rapportage hebben we de resultaten zoveel mogelijk in grafieken weergegeven. We hebben naast gesloten vragen ook open vragen gesteld. De 'rode draad' in de antwoorden op deze open vragen hebben we in deze rapportage weergegeven.

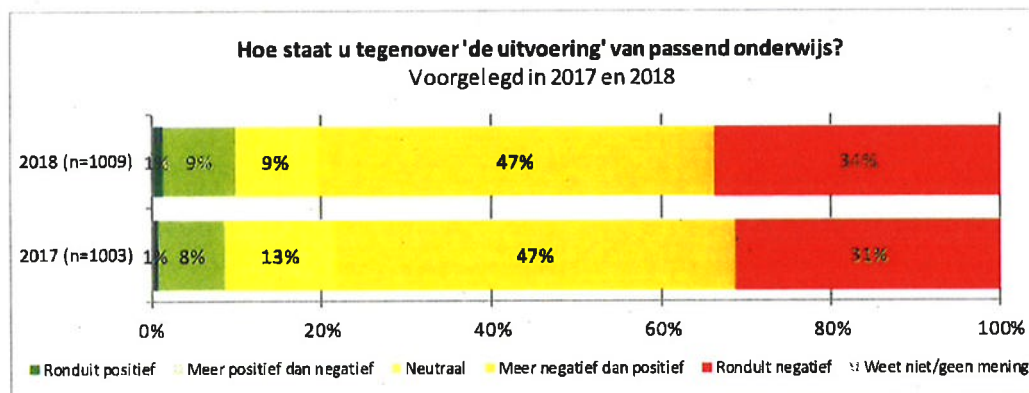
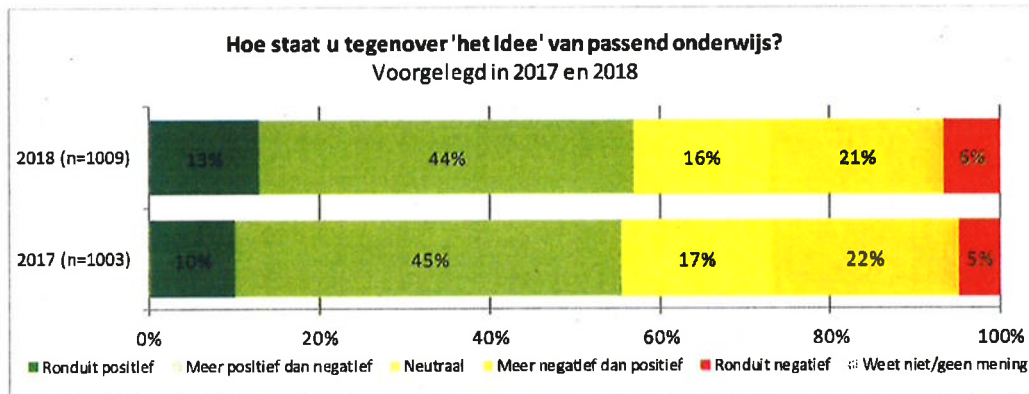
Voor een compleet overzicht van alle antwoorden op de open vragen verwijzen we u naar de (separate) bijlage.

4 RESULTATEN

4.1 Houding tegenover passend onderwijs

Passend onderwijs: leerkrachten overwegend positief over 'het idee', negatief over 'de uitvoering'

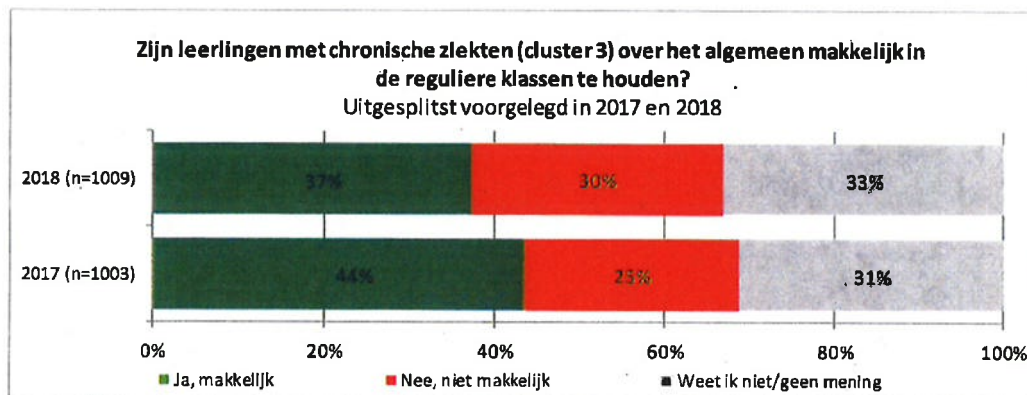
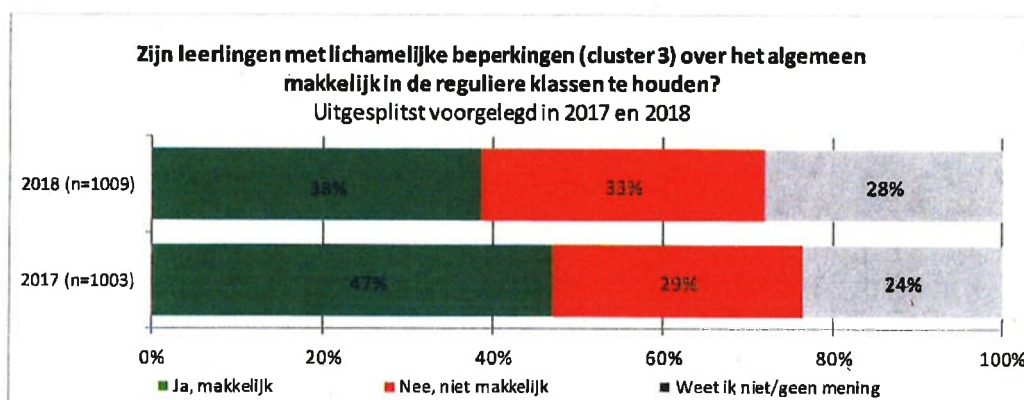
Uit de resultaten blijkt dat de meerderheid (57%) ronduit positief of meer positief dan negatief tegenover het idee van passend onderwijs staat en 'slechts' 27% ronduit negatief of meer negatief dan positief. Wanneer we kijken naar de houding ten aanzien van de uitvoering van passend onderwijs zien we een heel ander beeld. Slechts 10% is hier ronduit positief of meer positief dan negatief over, versus 81% die hier ronduit negatief of meer negatief dan positief tegenover staat. Dit beeld is vergelijkbaar met de monitor van 2017.

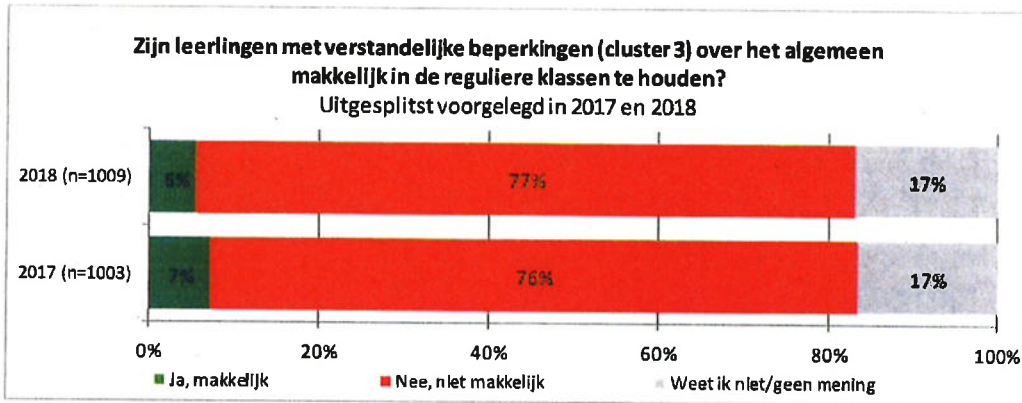

Vooraf kinderen met een verstandelijke beperking en kinderen met gedragsstoornissen, ontwikkelingsstoornissen en psychische problemen niet makkelijk in reguliere klas te houden

Cluster 3 kinderen

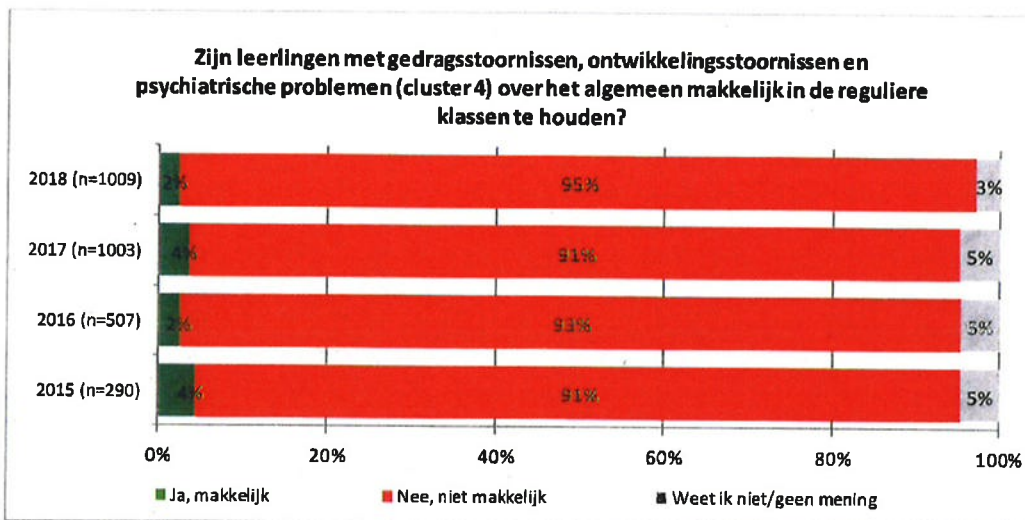
Volgens ruim driekwart van de leerkrachten (77%) is het niet makkelijk om kinderen met verstandelijke beperkingen (cluster 3) in de reguliere klassen te houden (in 2017 gaf een vergelijkbaar percentage leerkrachten dit aan). Voor andere cluster 3 kinderen, te weten kinderen met chronische ziekten en kinderen met lichamelijke beperkingen, geldt dit in veel mindere mate (respectievelijk 30% en 33%, een lichte stijging ten opzichte van de monitor in 2017).

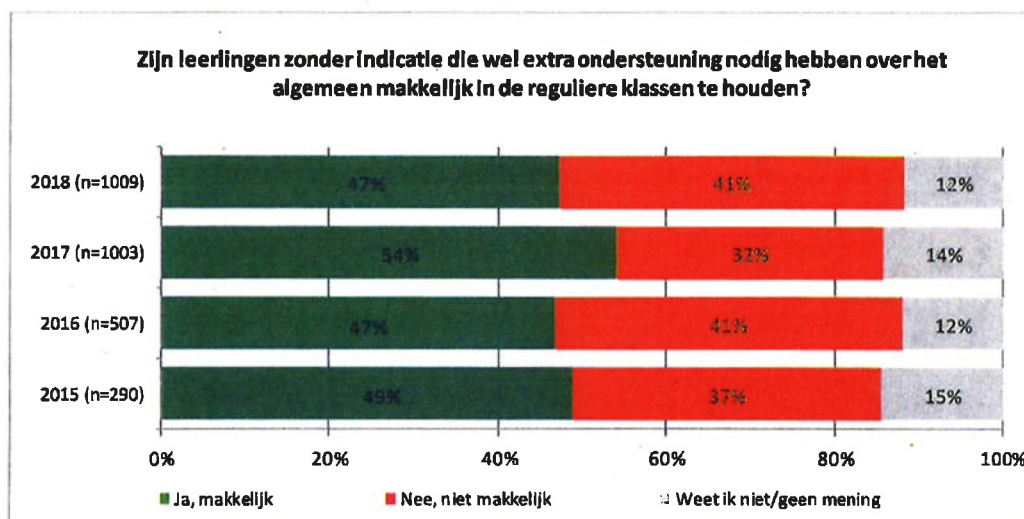
Cluster 4 kinderen

Wat betreft de kinderen uit cluster 4 (kinderen met gedragsstoornissen, ontwikkelingsstoornissen en psychische problemen) is een ruime meerderheid van de leerkrachten (95%) van mening dat het niet makkelijk is om deze kinderen in de reguliere klassen te houden. Dit beeld is nagenoeg gelijk aan de resultaten uit de monitor passend onderwijs van 2017.

Kinderen zonder indicatie die wel extra ondersteuning nodig hebben

Net als in 2017, 2016 en 2015 zijn de leerkrachten verdeeld wat betreft hun mening over het gemak waarmee kinderen zonder indicatie die wel extra ondersteuning nodig hebben, in de reguliere klassen te houden zijn.

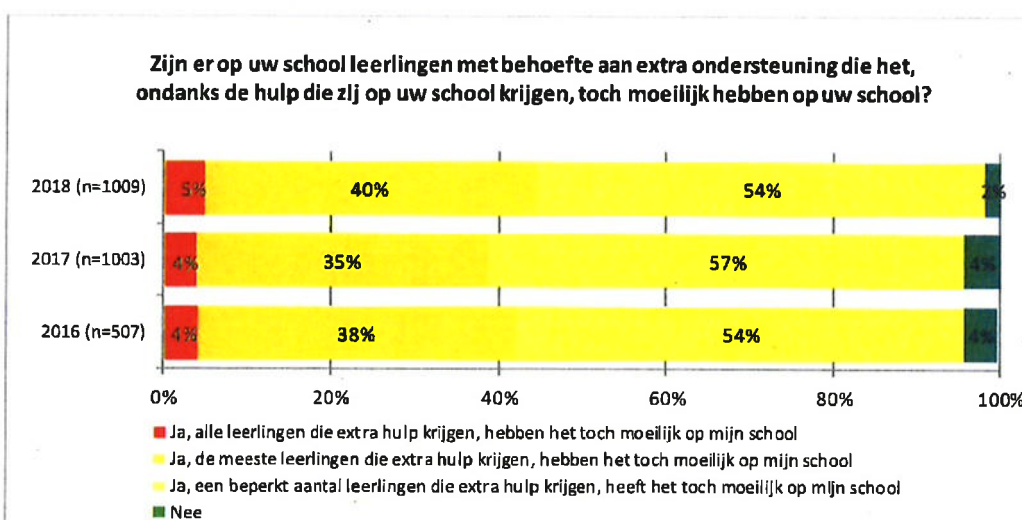

Volgens 45% hebben de meeste of alle kinderen met extra ondersteuning het toch moeilijk – te weinig individuele aandacht meest genoemde oorzaak hiervan

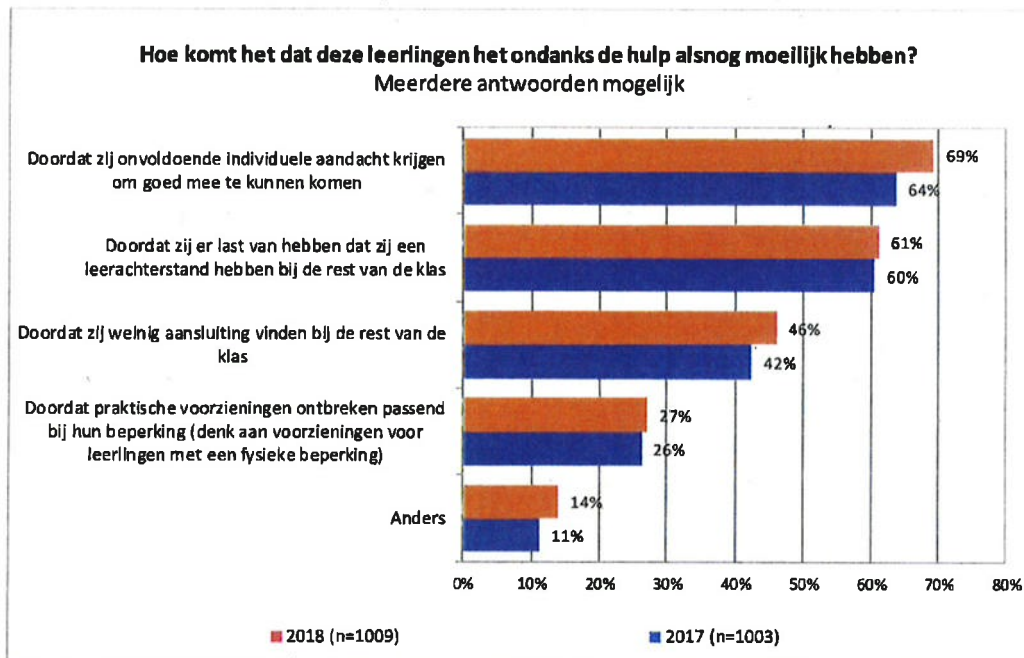
We hebben aan de leerkrachten gevraagd of er leerlingen zijn met behoefte aan extra ondersteuning die het naar hun mening, ondanks de hulp die zij op de basisscholen krijgen, toch moeilijk hebben op school. Van de leerkrachten geeft 45% aan dat dit voor de meeste of voor alle leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte geldt.

Een relatief zeer kleine groep leerkrachten (2%) geeft aan dat er op hun school geen leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte zijn die het moeilijk hebben op school.

Deze resultaten komen vrijwel volledig overeen met de uitkomsten van de monitor in 2016 en 2017.

Aan de leerkrachten die aangeven dat er op hun school inderdaad leerlingen zijn die het, ondanks de ondersteuning die ze krijgen, toch moeilijk hebben op school, is gevraagd wat de reden(en) hiervan zijn. Uit hun antwoorden blijkt dat dit vooral komt doordat de betreffende leerlingen onvoldoende individuele aandacht krijgen om goed mee te kunnen komen (genoemd door 69%) en doordat zij er last van hebben dat zij een leerachterstand hebben bij de rest van de klas (genoemd door 61%). Daarnaast wordt de reden 'doordat zij weinig aansluiting vinden bij de rest van de klas' relatief veel als oorzaak aangewezen (door 46%). Deze uitkomsten komen grotendeels overeen met de monitor van 2017.

De antwoorden in de antwoordcategorie 'anders' kunnen als volgt worden samengevat:

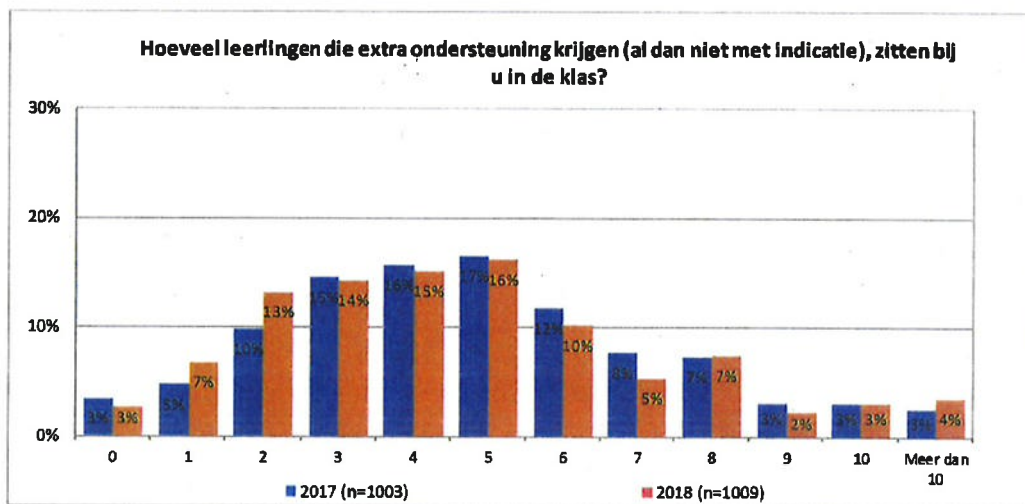
- Er is te weinig hulp en aandacht mogelijk voor bepaalde leerlingen (dit komt onder andere door tekort aan tijd, faciliteiten, mankracht en een te grote groep).
- De onderlinge dynamiek die in de klas heerst. Sommige leerlingen ervaren bijvoorbeeld angst door onderlinge agressie en er heersen conflicten tussen leerlingen.
- De te grote groepsgrootte (leidt bijvoorbeeld vaak tot een teveel aan prikkels voor sommige leerlingen, waardoor zij zich niet meer kunnen focussen).
- De leerlingen hebben last van hun eigen gedrag, van het gedrag van hun ouders en/of van hun thuissituatie.
- Er is te weinig mankracht in de klas voor praktische ondersteuning van leerlingen die dat nodig hebben.
- De belevingswereld van deze leerlingen sluit soms niet aan bij de rest van de klas. Dit kan leiden tot veel onbegrip vanuit andere leerlingen en ook leerkrachten.
- Het niveau van de lesstof sluit niet altijd goed aan bij de 'zorg'leerlingen.
- De zorgleerling heeft vaak moeite met het accepteren van eigen gedragsproblematiek.

4.2 Leerlingen met extra ondersteuning in de klas

Gemiddeld 5 leerlingen in de klas met extra ondersteuning (al dan niet met een indicatie)

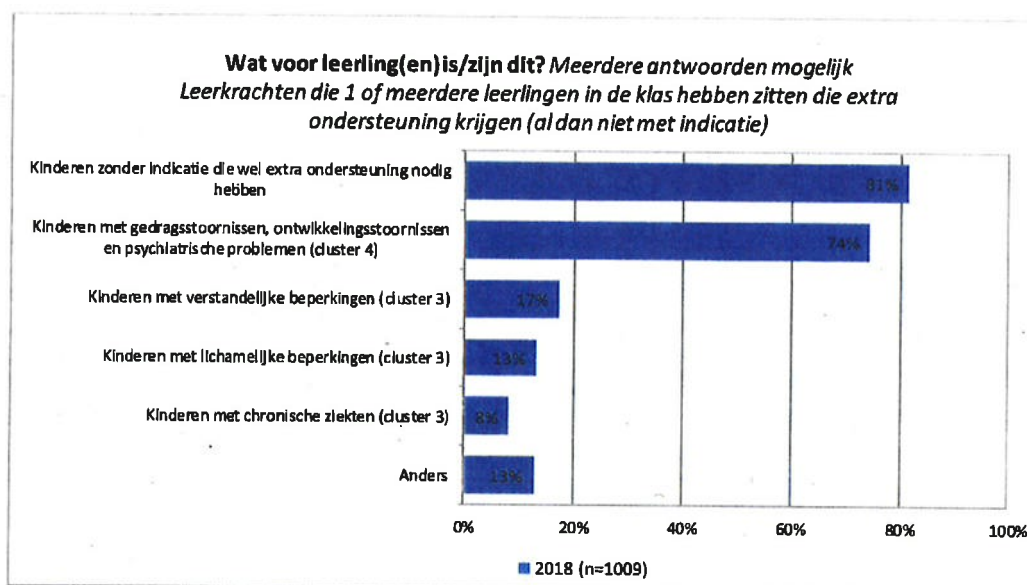
We hebben de leerkrachten gevraagd hoeveel leerlingen die extra ondersteuning krijgen in hun klas zitten. In het geval zij in meer dan één klas lesgeven, hebben we gevraagd naar een 'gemiddelde per klas'. De leerkrachten geven aan gemiddeld vijf (4,7) leerlingen in de klas te hebben die extra ondersteuning (al dan niet met een indicatie) krijgen. Dit gemiddelde ligt ongeveer gelijk als in de monitor van 2017 (4,9) en 2016 (4,7).

Uit de volgende grafiek is de spreiding van het aantal leerlingen met extra ondersteuning in de klassen af te lezen. Drie, vier of vijf leerlingen in de klas met extra ondersteuning komt – net als in de monitor van 2017 – het meest voor: 45% (in 2017 47%) van de leerkrachten geeft aan drie, vier of vijf leerlingen in de klas te hebben die extra ondersteuning krijgen. Bijna een kwart van de leerkrachten (23%) heeft maximaal twee kinderen in de klas met extra ondersteuning, terwijl circa één op de vijf leerkrachten (21%) zeven leerlingen of meer in de klas heeft die extra ondersteuning krijgen.

Leerlingen in de klas die extra ondersteuning krijgen, zijn vooral leerlingen zonder indicatie en cluster 4 leerlingen

Aan de leerkrachten met één of meerdere leerlingen in de klas die extra ondersteuning krijgen, is vervolgens gevraagd om wat voor leerlingen dit gaat. Het gaat in verreweg de meeste gevallen om kinderen zonder indicatie die wel extra ondersteuning nodig hebben (81% van de leerkrachten heeft één of meerdere van deze kinderen in de klas) en om kinderen met gedragsstoornissen, ontwikkelingsstoornissen en psychiatrische problemen (74%).

De antwoorden uit de antwoordcategorie 'anders' kunnen als volgt worden samengevat:

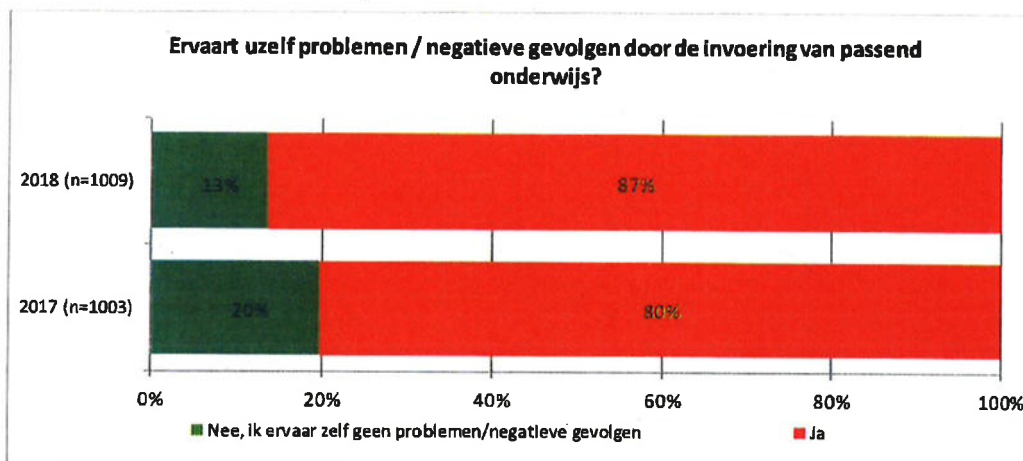
- ADHD
- Dyslexie
- Dyscalculie
- Anderstalige leerlingen/NT2 leerlingen
- Cluster 2 leerlingen
- (Hoog/zwak) begaafdheid
- Syndroom van down
- Kind met spraak, taal of leer achterstand/Kind met TOS (Taalontwikkelingsstoornis)
- Zwak sociaal milieu
- Trauma
- Autisme spectrum stoornis (ASS)

Voor het complete overzicht van deze antwoorden verwijzen we naar de (separate) bijlage.

4.3 Gevolgen van de invoering van passend onderwijs

Overgrote meerderheid ervaart zelf problemen/negatieve gevolgen door invoering passend onderwijs

De overgrote meerderheid van de leerkrachten (87%) geeft aan door de invoering van passend onderwijs zelf problemen/negatieve gevolgen te ervaren. Ten opzichte van de monitor in 2017 is dit percentage gestegen (2017: 80%).

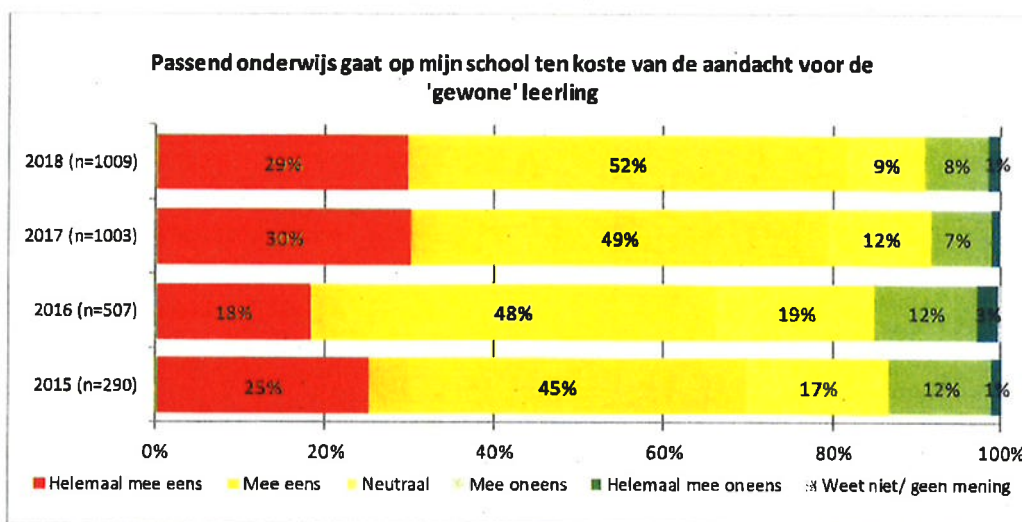

We hebben alle leerkrachten vervolgens een aantal stellingen voorgelegd met betrekking tot mogelijke gevolgen van de invoering van passend onderwijs op school.

Op de volgende pagina's bespreken we eerst de resultaten van acht stellingen die we ook in de monitor van 2017 (en soms tevens in 2016 en 2015) hebben voorgelegd. Daarna volgt het resultaat van een nieuwe stelling die we alleen in 2018 hebben voorgelegd.

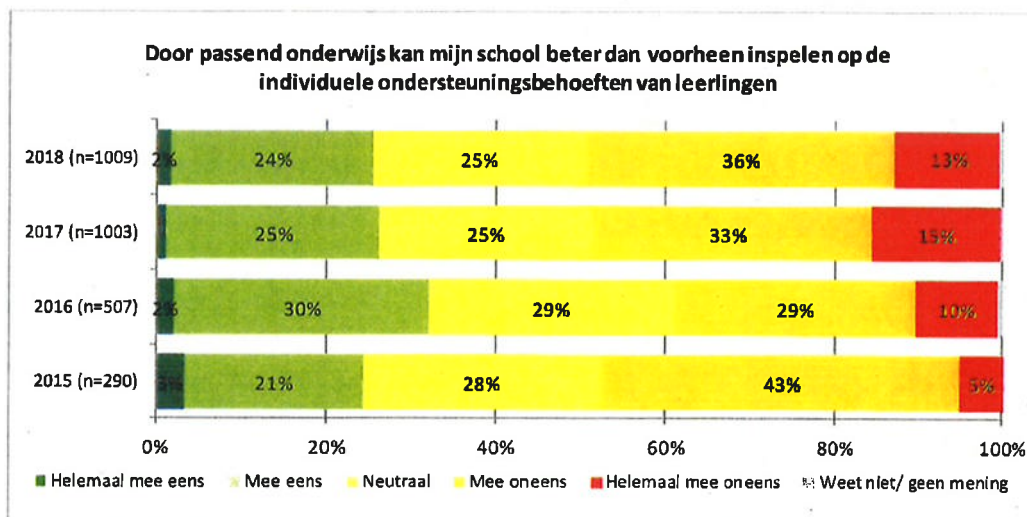
81% vindt dat passend onderwijs ten koste gaat van aandacht voor 'gewone leerling'

Net als in de voorgaande monitors is de ruime meerderheid van de leerkrachten (81%) het (helemaal) eens met de stelling dat passend onderwijs ten koste gaat van de aandacht voor de 'gewone' leerling. Dit percentage is nog wat verder toegenomen (79% in 2017, 66% in 2016 en 70% in 2015).

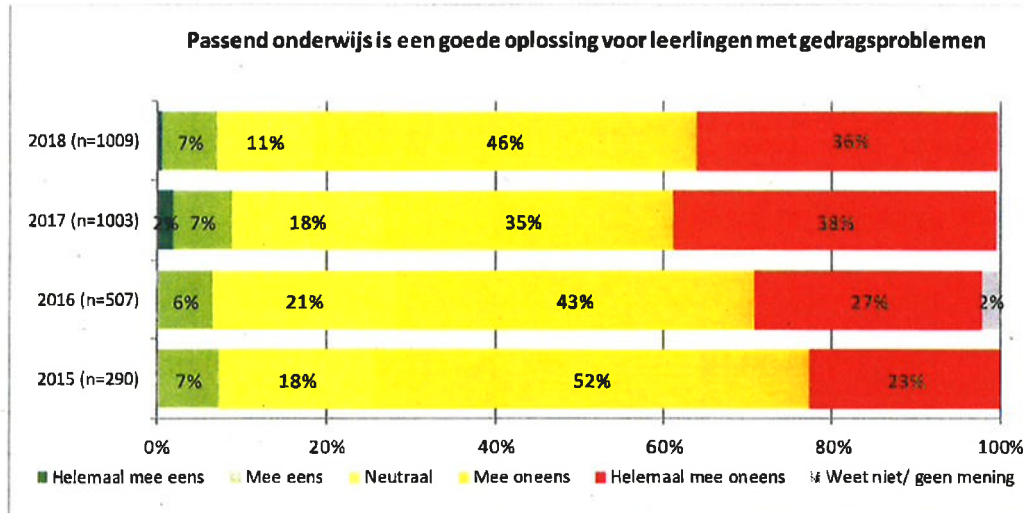
Passend onderwijs heeft op veel scholen niet geleid tot het beter inspelen op individuele ondersteuningsbehoeften

Ook in 2018 is de grootste groep leerkrachten (49%) het (helemaal) oneens met de stelling dat door passend onderwijs de school beter dan voorheen kan inspelen op de individuele ondersteuningsbehoeften van leerlingen (in 2017, 2016 en 2015 respectievelijk 48%, 39% en 48%).

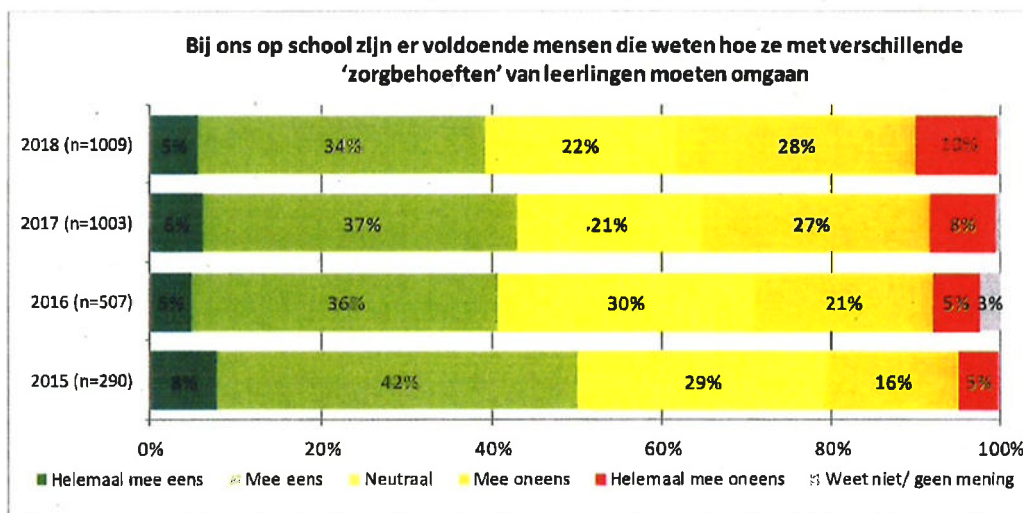
82% vindt passend onderwijs geen goede oplossing voor leerlingen met gedragsproblemen

Van de leerkrachten is 82% het (helemaal) oneens met de stelling dat passend onderwijs een goede oplossing is voor leerlingen met gedragsproblemen. Dit percentage is in vergelijking met de vorige monitors gestegen (2017: 73%, 2016: 70%, 2015: 75%).

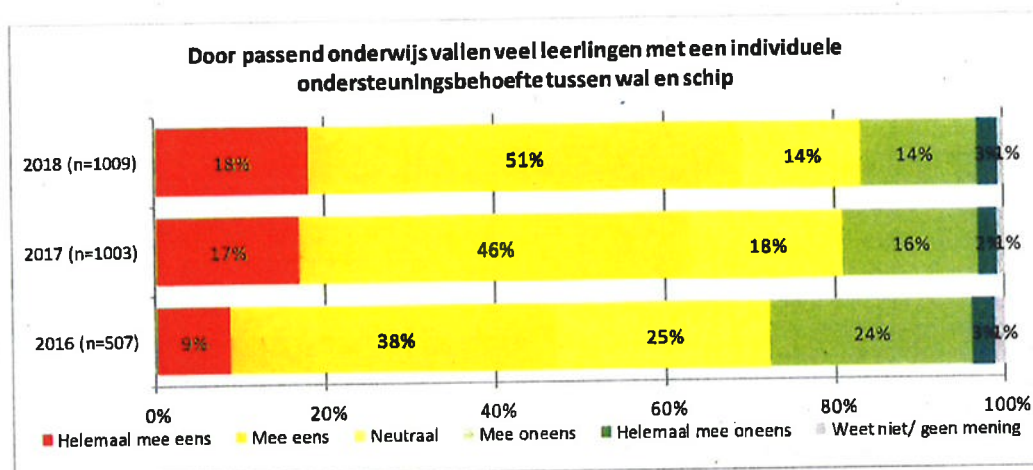
Verdeeldheid over aanwezigheid voldoende mensen op school met expertise zorgbehoeften

Wat betreft de aanwezigheid van voldoende mensen op school die weten hoe ze met verschillende 'zorgbehoeften' van leerlingen om moeten gaan, zijn de meningen verdeeld. We zien dat de leerkrachten het ongeveer even vaak (helemaal) eens (39%) als (helemaal) oneens (38%) zijn met deze stelling. In vergelijking met de vorige monitors zijn (iets) meer leerkrachten het oneens met deze stelling.

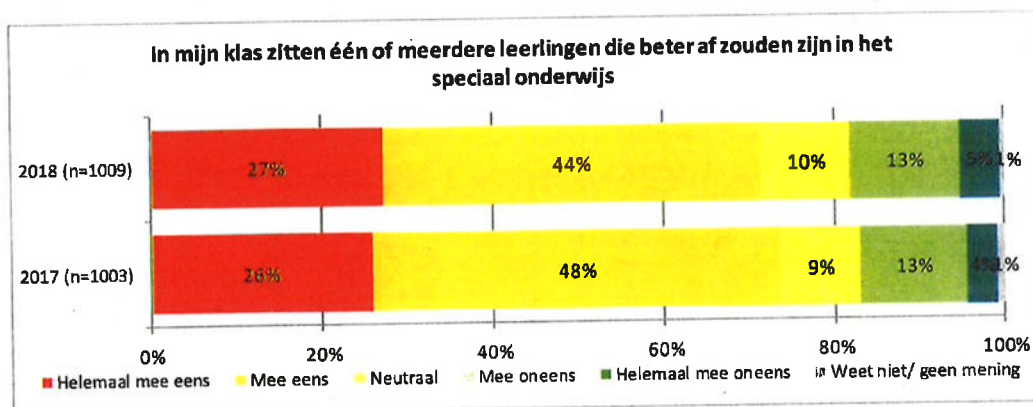
Ruim twee derde vindt dat leerlingen met ondersteuningsbehoefte tussen wal en schip vallen

Onder de leerkrachten is ruim twee derde (69%) van mening dat door passend onderwijs veel leerlingen met een individuele ondersteuningsbehoefte tussen wal en schip vallen. Dit is een toename ten opzichte van de monitors in 2017 en 2016, toen dit percentage respectievelijk 63% en 47% bedroeg.

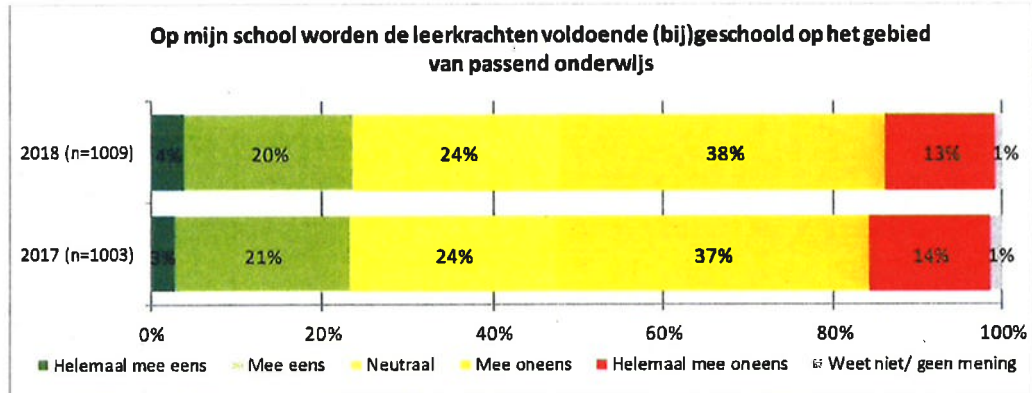
Bijna driekwart heeft leerling(en) in de klas die beter af zouden zijn op het speciaal onderwijs

We hebben de leerkrachten tevens een aantal stellingen voorgelegd die sinds 2017 in de monitor zitten. De meest uitgesproken mening hebben de leerkrachten over de aanwezigheid van leerlingen die beter af zouden zijn op het speciaal onderwijs. Maar liefst 71% geeft aan dat in hun klas één of meerdere leerlingen zitten waar dit voor geldt.

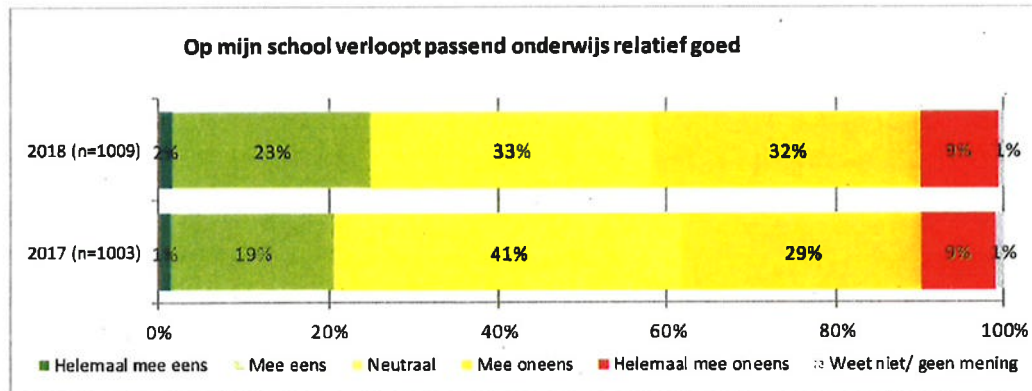
Helft vindt niet dat leerkrachten voldoende worden (bij)geschoold t.a.v. passend onderwijs

Daarnaast is de helft van de leerkrachten (51%) het (helemaal) oneens met de stelling dat de leerkrachten op hun school voldoende worden (bij)geschoold op het gebied van passend onderwijs. Iets minder dan een kwart (24%) is het hier daarentegen wel (helemaal) mee eens. In de monitor van 2017 waren deze percentages nagenoeg gelijk.

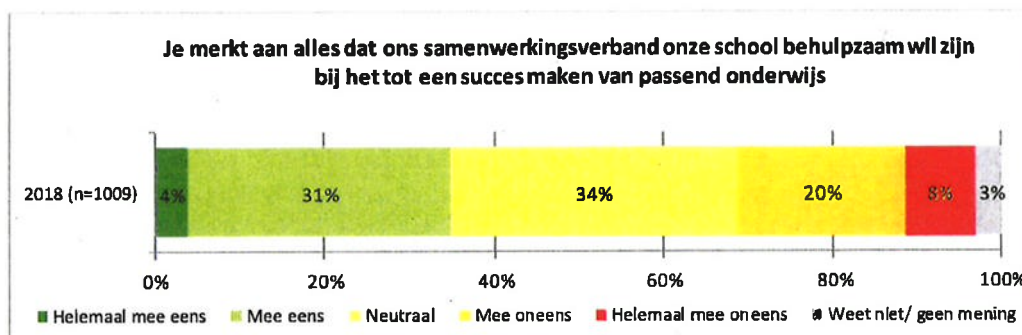
Relatief veel leerkrachten vinden niet dat passend onderwijs op hun school goed verloopt

De leerkrachten zijn het vaker (helemaal) oneens (41%) dan (helemaal) eens (25%) met de stelling dat passend onderwijs op hun school relatief goed verloopt. In de monitor van 2017 gaven iets minder leerkrachten aan het eens te zijn met deze stelling (20%) en was een relatief grote groep 'neutraal'.

Verdeeldheid over behulpzaamheid van het samenwerkingsverband

In de monitor van 2018 is een nieuwe stelling voorgelegd. Hieruit blijkt dat de meningen over merken dat het samenwerkingsverband de school behulpzaam wil zijn bij het tot een succes maken van passend onderwijs, verdeeld zijn. Circa een derde van de leerkrachten (35%) is het (helemaal) eens met deze stelling, terwijl 28% het er (helemaal) niet mee eens is. Circa een derde (34%) staat er neutraal in.

Percentage leerkrachten dat zich herkent in stellingen t.a.v. negatieve gevolgen voor henzelf blijft hoog

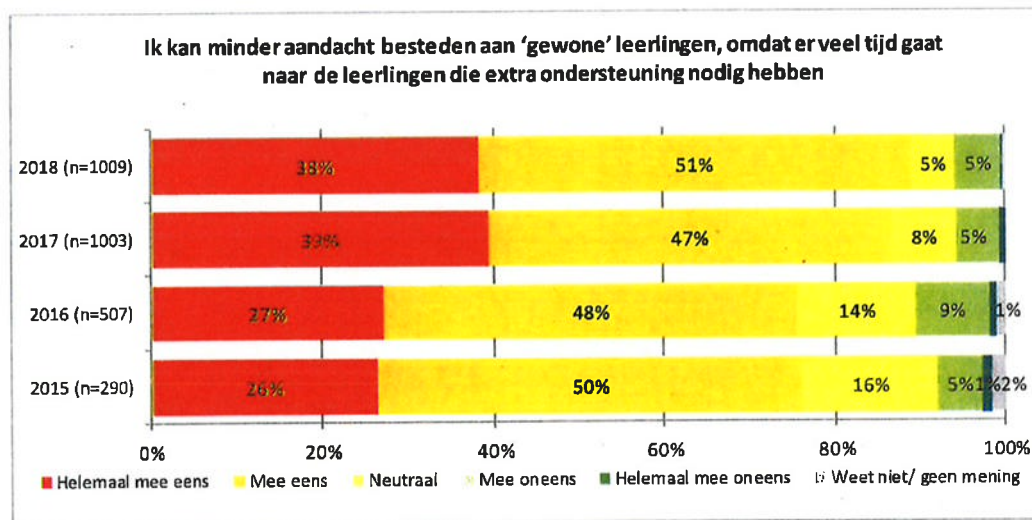
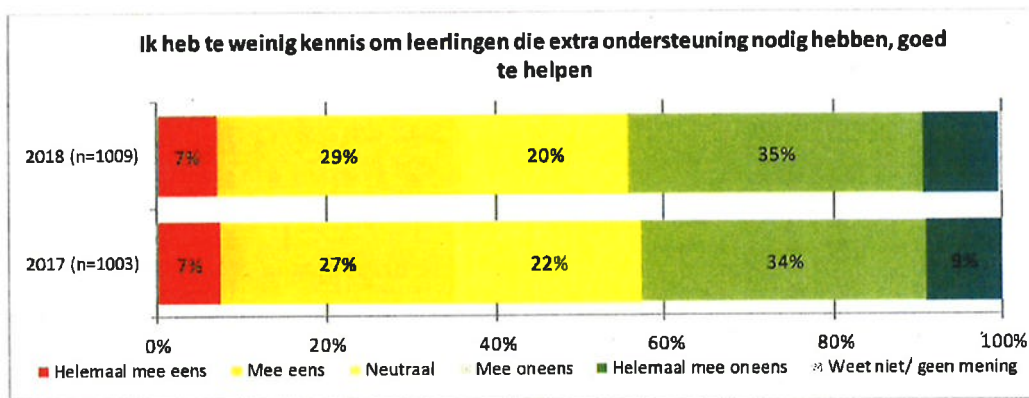
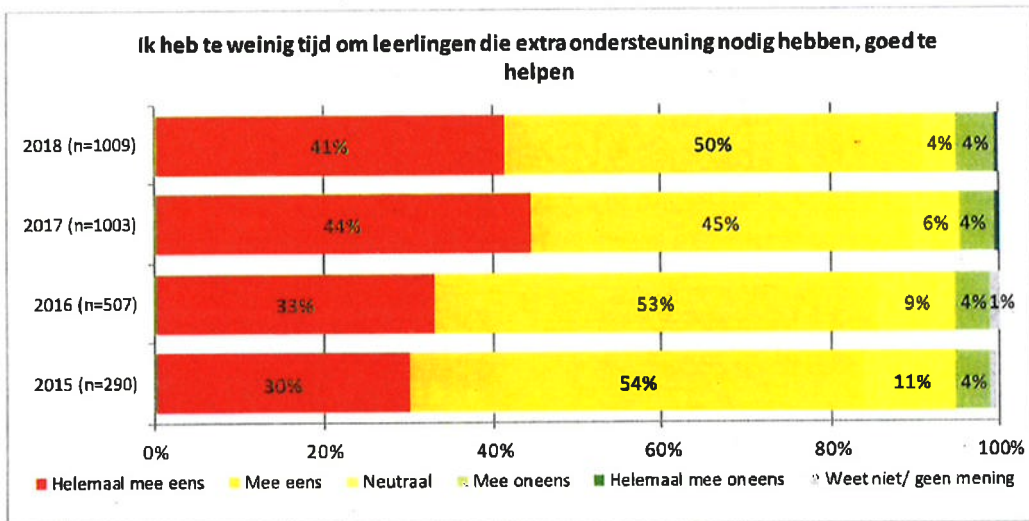
Vervolgens hebben we aan de leerkrachten een aantal stellingen voorgelegd met betrekking tot de mogelijke gevolgen van de invoering van passend onderwijs voor henzelf. De resultaten hiervan zijn weergegeven in de volgende grafieken.

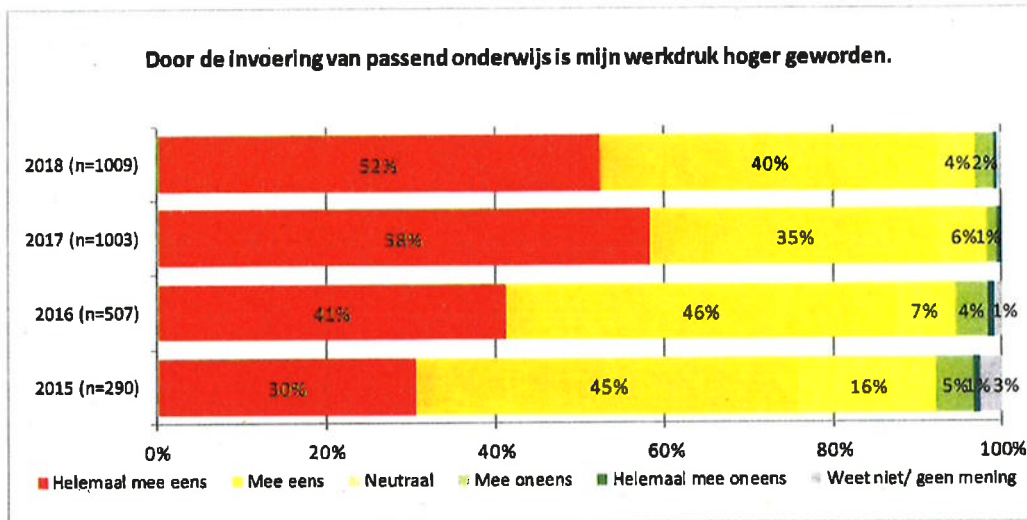
Hieruit blijkt dat, net als in de voorgaande monitors, een ruime meerderheid van de leerkrachten het (helemaal) eens is met de volgende stellingen:

- *Door de invoering van passend onderwijs is mijn werkdruk hoger geworden.* 92% in 2018, 93% in 2017, 87% in 2016 en 75% in 2015;
- *Ik heb te weinig tijd om leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, goed te helpen.* 91% in 2018, 90% in 2017, 86% in 2016 en 84% in 2015;
- *Ik kan minder aandacht besteden aan 'gewone' leerlingen, omdat er veel tijd gaat naar de leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben.* 89% in 2018, 87% in 2017, 75% in 2016 en 76% in 2015.

Sinds de monitor van 2016 is er een toename van het aandeel leerkrachten dat het (helemaal) eens is met deze stellingen.

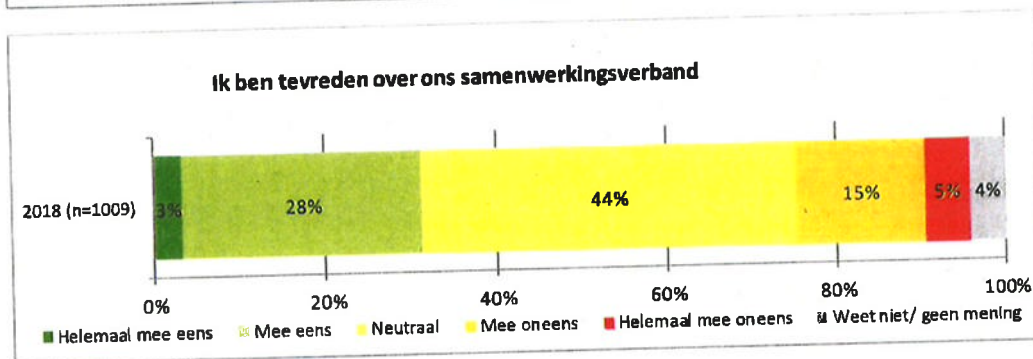
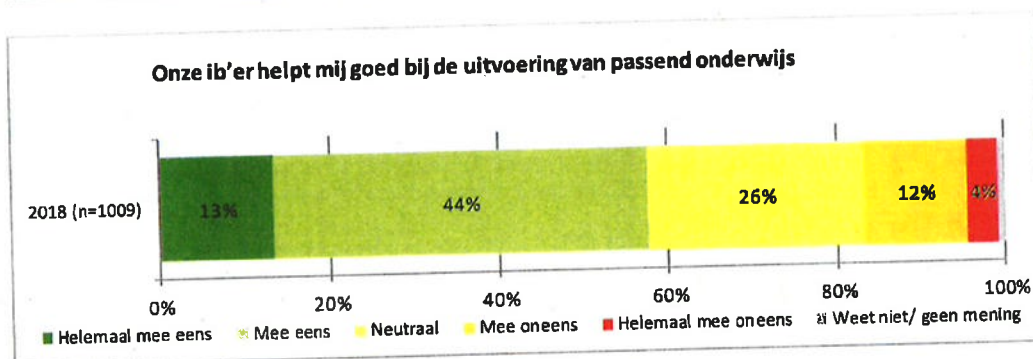
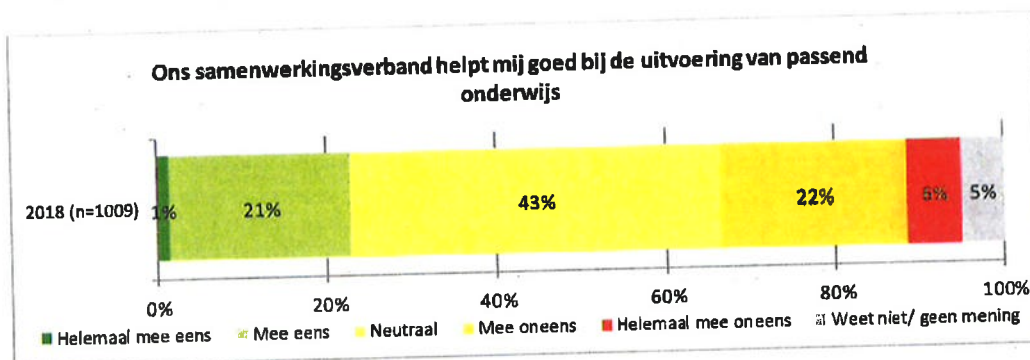
De stelling 'ik heb te weinig kennis om leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, goed te helpen' is alleen in de monitor van 2017 en 2018 voorgelegd. De leerkrachten blijken enigszins verdeeld te zijn over deze stelling, hoewel meer leerkrachten het met deze stelling (helemaal) oneens zijn (44%) dan (helemaal) eens (36%) zijn. Ten opzichte van de monitor in 2017 zijn er nauwelijks verschillen.

Ib'er helpt volgens meerderheid leerkrachten goed bij uitvoering passend onderwijs;

In de monitor van 2018 hebben we drie nieuwe stellingen voorgelegd: twee met betrekking tot het samenwerkingsverband en één met betrekking tot de ib'er(s) van de school. De resultaten hiervan zijn weergegeven in de volgende grafieken.

Een meerderheid van de leerkrachten is het (helemaal) eens met de stelling dat de ib'er van hun eigen school hen goed helpt bij de uitvoering van passend onderwijs (57%). Nog geen kwart (22%) is het daarentegen (helemaal) eens met de stelling dat het samenwerkingsverband hen daarbij goed helpt. Bijna een derde van de leerkrachten (31%) is tevreden over het samenwerkingsverband.

Aan de leerkrachten die het (helemaal) oneens zijn met de stelling 'Ik ben tevreden over ons samenwerkingsverband' (20%), is vervolgens gevraagd om welke reden(en) zij niet tevreden zijn over het samenwerkingsverband. De antwoorden op deze open vraag kunnen als volgt worden samengevat:

Mee oneens

- Te weinig mankracht/middelen beschikbaar bij het samenwerkingsverband.
- Extra werk gaat voornamelijk naar leerkracht in plaats van de gedragsdeskundige van het samenwerkingsverband.
- Er worden geen praktische, toepasbare oplossingen aangedragen door het samenwerkingsverband.
- Er wordt door leerkrachten te weinig ondersteuning ervaren vanuit het samenwerkingsverband (bijv. situaties waar enkel een rapport wordt uitgeschreven).
- Duurt te lang voordat hulp wordt aangeboden (mede door te lange administratie). Er worden bijvoorbeeld situaties genoemd waarbij eind schooljaar 2016-2017 aan de bel getrokken werd en een jaar later pas een eerste gesprek was met samenwerkingsverband.
- Te weinig expertise vanuit het samenwerkingsverband.
- Te grote afstand tussen de leerkracht en het samenwerkingsverband (mede doordat het samenwerkingsverband vaak onzichtbaar/onbereikbaar is).

Helemaal mee oneens

- Meer praktische hulp in de klas vanuit het samenwerkingsverband gewenst, nu komt vooral veel van de verantwoording bij de leerkracht terecht en wordt er een hoge werkdruk ervaren.
- De 'reguliere' leerling is de dupe, omdat enkele leerlingen die eigenlijk in het speciaal onderwijs horen alle aandacht opeisen (onvrede over het niet doorverwijzen van deze leerlingen door het samenwerkingsverband).
- Er zijn teveel administratieve taken en lange procedures m.b.t. het samenwerkingsverband waardoor hulp lang op zich laat wachten.
- Er is een te grote afstand tussen de leerkracht/leerling en het samenwerkingsverband.
- Er worden te weinig praktische, toepasbare adviezen en oplossingen aangedragen door het samenwerkingsverband.

Ook is aan deze groep leerkrachten (leerkrachten die niet tevreden zijn over hun samenwerkingsverband) gevraagd wat het samenwerkingsverband zou kunnen verbeteren, waardoor de uitvoering van passend onderwijs beter verloopt. De antwoorden van de leerkrachten kunnen als volgt worden samengevat:

Mee oneens

- Beter luisteren naar ervaring van leerkracht.
- Betere (praktijk)ondersteuning van mensen in het werkveld.
- Afstand tussen leerkracht/leerling en samenwerkingsverband verkleinen. Er worden ideeën gegeven die vooral de zichtbaarheid van het samenwerkingsverband kunnen vergroten.
- Sneller gerichte hulp aanbieden (i.p.v. lange administratie).
- Aandragen van betere passende oplossingen en kennis.
- Meer geld, mankrachten en middelen beschikbaar stellen.

Helemaal mee oneens

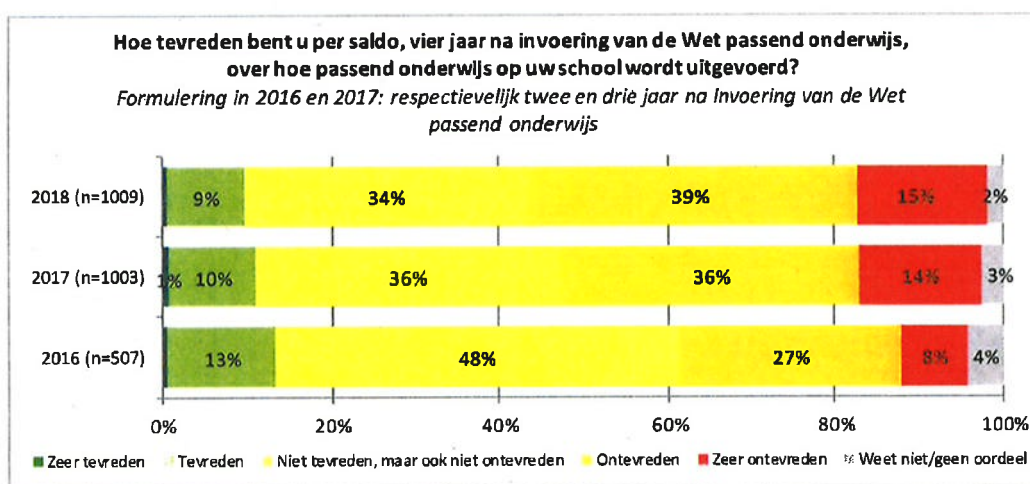
- De kinderen die meer hulp behoeven direct naar het speciaal onderwijs sturen.
- Meer mankracht in de klas die kan bijdragen aan de praktische uitvoering.

Voor een compleet overzicht van de gegeven antwoorden verwijzen we naar de (separate) bijlage van dit rapport.

4.4 Algemeen oordeel en vertrouwen in de toekomst

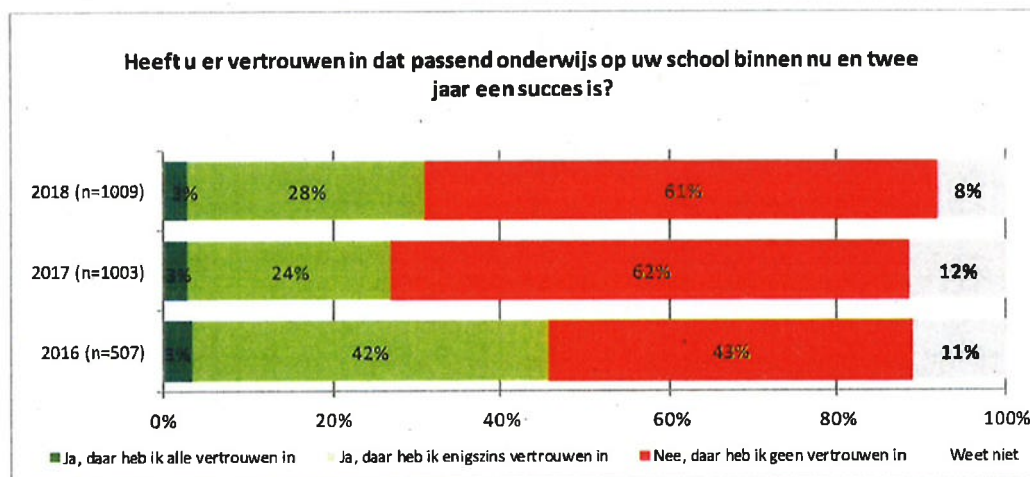
Iets meer dan de helft is ontevreden over uitvoering passend onderwijs op hun school

Iets meer dan de helft van de leerkrachten (54%) is (zeer) ontevreden over hoe passend onderwijs op de eigen school wordt uitgevoerd. Ten opzichte van de monitor in 2017 is dit percentage iets gestegen en ten opzichte van de monitor in 2016 lijkt dit percentage sterk gestegen (2016: 35%). Overigens is één op de tien leerkrachten (10%) juist (zeer) tevreden over de manier waarop passend onderwijs op hun school wordt uitgevoerd.

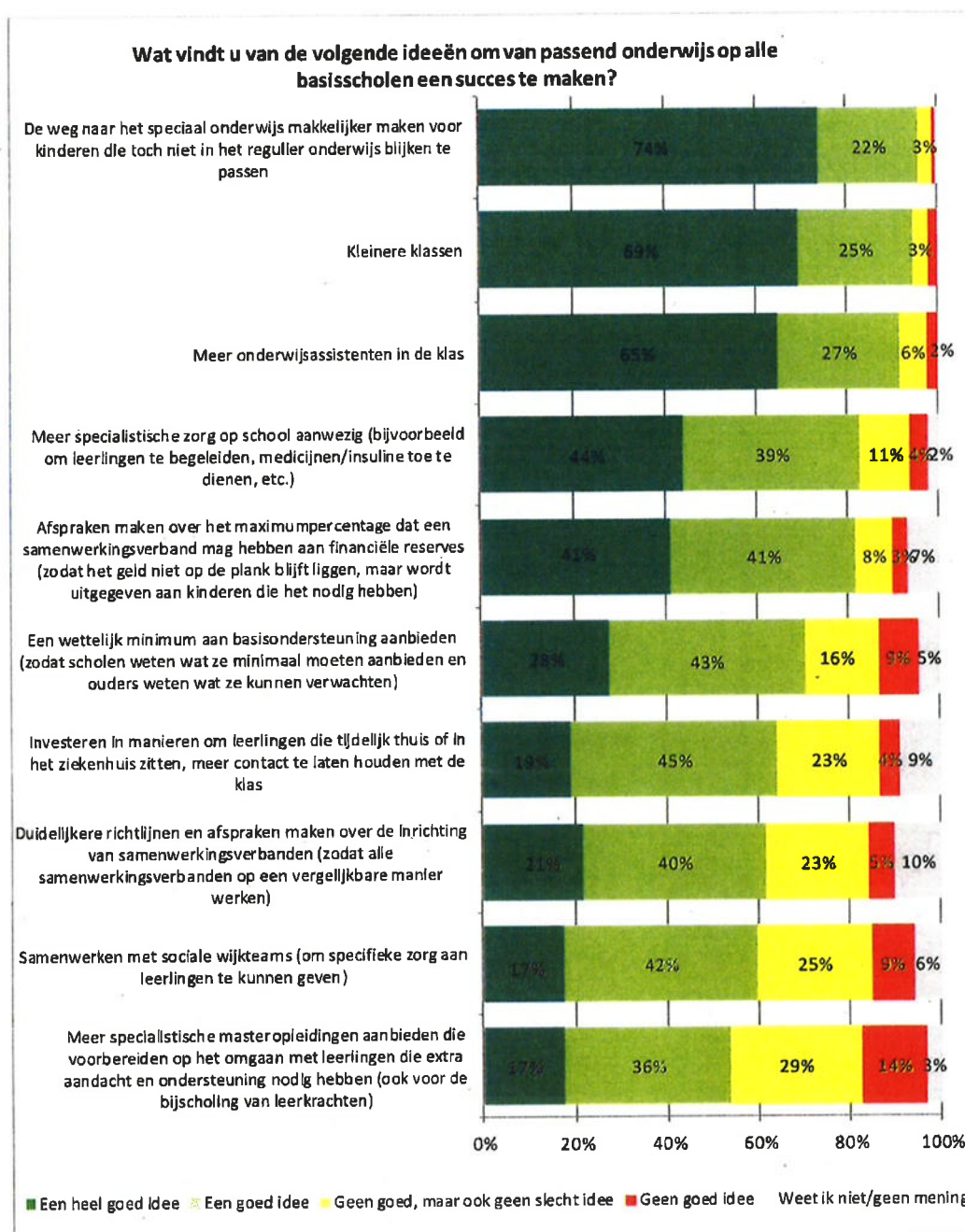
Weinig vertrouwen in toekomstig succes passend onderwijs

Veel leerkrachten hebben geen vertrouwen in het succesvol worden van passend onderwijs op hun school binnen nu en twee jaar. Ruim een kwart (28%) heeft hier enigszins vertrouwen in en 61% heeft er geen vertrouwen in. Deze resultaten zijn vergelijkbaar met de monitor van 2017.

4.5 Ideeën om van passend onderwijs een succes te maken

Aan de leerkrachten zijn de volgende ideeën voorgelegd om van passend onderwijs een succes te maken.

De volgende aangedragen oplossingen zijn volgens een ruime meerderheid van de leerkrachten een heel goed idee:

- De weg naar het speciaal onderwijs makkelijker maken voor kinderen die toch niet in het regulier onderwijs blijken te passen (74% van de leerkrachten vindt dit een heel goed idee).
- Kleinere klassen (69%).
- Meer onderwijsassistenten in de klas (65%).

Voor alle voorgedragen ideeën geldt overigens dat een meerderheid van de leerkrachten het (hele) goede ideeën vindt.

Ten slotte is gevraagd of zij nog andere ideeën hebben om van passend onderwijs op alle basisscholen een succes te maken. Een derde van de leerkrachten (32%) heeft inderdaad nog andere ideeën. Deze kunnen als volgt worden samengevat:

- Het afschaffen van het passend onderwijs, terug naar de regeling van speciaal onderwijs.
- Duidelijkere verwijzingsprocedures waardoor een leerling eerder in aanmerking komt voor het speciaal onderwijs. Er wordt ook veel gesproken over het mogelijk weigeren van leerlingen die niet geschikt onderwijs kunnen ontvangen bij het passend onderwijs.
- De administratie verminderen (waardoor er voornamelijk meer gefocust kan worden op het voorbereiden van lessen, geven van kwalitatief onderwijs etc.).
- De kwaliteit van de klassen verbeteren door de groepsgrootte te verlagen en de klassen gelijkjer te verdelen. Er wordt ook gesproken over het idee van een 'zorgklas' voor leerlingen met meer problematiek.
- Meer begeleiding voor de leerkrachten door bijv. extra onderwijsassistenten.
- Betere omstandigheden voor leerkrachten (zoals facilitering, betere salarissen, extra opleiding, extra uren, een luisterend oor en meer vertrouwen).
- Meer 1 op 1 contact tussen professionals, leerkrachten en leerlingen.
- Meer budget beschikbaar om te investeren.
- Eigen (gedrags)specialisten per school inzetten (wellicht uit speciaal onderwijs).
- Betere faciliteiten op scholen zoals extra iPads voor digitalisering en time-out ruimtes.

Voor een compleet overzicht van alle genoemde ideeën verwijzen we naar de separate bijlage van deze rapportage.

Al vier jaar passend onderwijs, maar leerkrachten maken zich juist meer zorgen

Zowel zorgleerlingen als 'gewone' leerlingen zijn de dupe van passend onderwijs

Leerkrachten in het basisonderwijs kunnen zorgleerlingen niet de ondersteuning bieden die zij nodig hebben. Maar liefst 91 procent zegt te weinig tijd te hebben voor deze extra ondersteuning (in 2015 was dit nog 84 procent). Tegelijkertijd zegt 89 procent minder aandacht te kunnen besteden aan 'gewone' leerlingen, omdat er veel tijd gaat naar leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben (in 2015 was dit nog 76 procent). Niets wijst erop dat de Wet passend onderwijs na vier jaar een succes is geworden op basisscholen, veel leerkrachten zijn somber over de uitvoering van deze wet.

Dat blijkt uit de Monitor Passend Onderwijs die in september en oktober van dit jaar voor de vierde keer is uitgevoerd onder ruim 1.000 leerkrachten in het basisonderwijs. Het (representatieve) onderzoek is uitgevoerd door DUO Onderwijsonderzoek & Advies.

Met de invoering van de Wet passend onderwijs in 2014 kregen scholen een zorgplicht. Leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, zoals kinderen met gedragsproblemen, een beperking of autisme, moeten zoveel mogelijk naar een reguliere basisschool. Alleen als het echt niet anders kan, kunnen deze leerlingen naar het speciaal onderwijs. 71 procent van de leerkrachten geeft aan één of meerdere leerlingen in de klas te hebben die, in hun ogen, beter af zouden zijn in het speciaal onderwijs. Verder vindt een groeiend percentage leerkrachten (van 47 procent in 2016 naar 69 procent in 2018) dat veel leerlingen met een individuele ondersteuningsbehoefte op hun school tussen wal en schip vallen.

Gemiddeld hebben leerkrachten naar eigen zeggen vijf leerlingen in de klas die extra ondersteuning krijgen. Dat zijn vooral leerlingen met gedragsstoornissen, ontwikkelingsstoornissen en psychiatrische problemen (cluster 4) en leerlingen zonder indicatie. Juist cluster 4 leerlingen zijn volgens 95 procent van de leerkrachten niet makkelijk in de reguliere klassen te houden. Ruim negen op de tien leerkrachten (92 procent) zegt dat de werkdruk door passend onderwijs is toegenomen (in 2015 was dit nog 75 procent).

Verder valt op dat het vertrouwen in passend onderwijs onder leerkrachten sinds 2017 fors is gedaald: 61 procent heeft er geen vertrouwen in dat passend onderwijs op hun school binnen twee jaar een succes zal zijn (in 2016 was dit nog 43 procent). Slechts 10 procent van de leerkrachten is tevreden over hoe passend onderwijs momenteel op hun school wordt uitgevoerd.

"In de afgelopen jaren zie ik mijn klassen kapotgaan. Ik kan geen kind fatsoenlijk aandacht geven omdat ik alle extreme zorgkinderen maar in de groep moet houden. Laat de SBO-scholen weer terugkomen en accepteer dat een kind met zware gedragsproblemen en leerproblemen niet bij reguliere kinderen in de klas kan zitten."

Om van passend onderwijs op alle basisscholen een succes te maken, vallen de volgende voorgelegde ideeën het meest in de smaak bij de leerkrachten: de weg naar het speciaal onderwijs makkelijker maken voor kinderen die toch niet in het reguliere onderwijs blijken te passen, kleinere klassen en meer onderwijsassistenten in de klas (respectievelijk 74, 69 en 65 procent vindt dit een heel goed idee).

Noot voor de pers – voor meer informatie:

DUO Onderwijsonderzoek & Advies, Liesbeth van der Woud, telefoon: 06-11407920 of
l.van.der.woud@duo-onderwijsonderzoek.nl

Onderzoeksrapportage met nog veel meer interessante uitkomsten downloaden:

<http://www.duo-onderwijsonderzoek.nl/recente-onderzoeken/>